

Bijlage bij de brief d.d. 24 maart 2011

Het recent verschenen United Nations Environment Programme (UNEP) rapport 'Global honey bee colony disorders and other threats to insect pollinators' geeft een genuanceerd beeld van de oorzaken van de wereldwijde abnormale bijensterfte. In dat rapport maken de Verenigde Naties zich zorgen over dreigende tekorten aan bestuivingsvolken, met name in Azië. Voornaamste oorzaak is de groei van het areaal te bestuiven gewassen die sneller verloopt dan de mondiale toename aan bestuivingsvolken / bijenvolken. Deze situatie geldt (nog) niet voor Nederland.

In Nederland is met name de abnormale bijensterfte en daarmee gepaard gaand een achteruitgang van het aantal bestuivingsvolken, dat zorgen baart.

Allereerst dan de vraag of het gewraakte middel imidacloprid of in zijn algemeenheid de groep van zogeheten neonicotinen de grootste oorzaak van abnormale bijensterfte is/zijn zoals sommigen ons verzekeren. Daartegen pleit het volgende.

- Sinds 2000 geldt in Frankrijk een verbod voor toepassing op zonnebloemen en maïs van imidacloprid en fipronil, de twee verdachte middelen, maar in de jaren daarna bleef desondanks de abnormale bijensterfte op hetzelfde niveau.
- In de Franse Jura worden amper zonnebloemen en maïs geteeld en derhalve weinig of geen neonicotinen toegepast. De bijen moeten het daar voor hun voedselvoorziening volledig hebben van de wilde vegetatie, maar desondanks bedroeg in 2004 het verlies aan volken daar 35%.
- In Australië worden neonicotinen volop toegepast, toch kent men daar het fenomeen abnormale bijensterfte niet (naar onze mening omdat op dat continent varroamijten niet voorkomen).

Tijdens het wereldcongres van bijenonderzoekers en bijenhouders Apimondia 2009 in Montpellier was er een groep wetenschappers die als de belangrijkste oorzaak van abnormale bijensterfte de neonicotinen expliciet noemden. Het ging daar om een buiten de formele organisatie gehouden bijeenkomst. Voornamelijk Franse onderzoekers en Franse imkers gaven daar hun mening. Deze mening is daarna breed uitgedragen in de media. Het bestuur van Apimondia heeft zich van die mening gedistantieerd.

De UNEP wijst in haar bovengenoemde rapport de systemische gewasbeschermingsmiddelen niet als hoofdoorzaak van de abnormale wereldwijde bijensterfte aan.

Dan de varroamijt, *Varroa destructor*.

Deze op bijen parasiterende mijt komt al sinds 35 jaar ook in de Nederlandse bijenvolken voor. Vooral in de laatste jaren zorgt deze voor een steeds grotere abnormale sterfte van bijen en het daarmee gepaard gaande verlies van bijenvolken.

Iedere epidemie heeft een meer of minder lange aanlooptijd nodig, pas daarna worden de effecten zichtbaar. De abnormale bijensterfte in Nederland begon in de winter 2002-2003. Er was toen van het toepassen van neonicotinen nog amper sprake.

In Frankrijk is ondertussen sinds 2008 wel weer een neonicotine, namelijk thiametoxam (Cruiser 350), toegelaten voor behandeling van zaaizaad van maïs. Ook in Duitsland gold

maar een tijdelijke intrekking van de toelating van clothianidine na de ramp in 2008 waarbij alle vliegbijen van meer dan 10.000 volken het leven lieten.

Verder is van belang dat in de Zembla-uitzending "Moord op de honingbij" van 12 maart 2011 de suggestie is gewekt dat de bijenteeltonderzoekafdeling van Wageningen UR geen of geen goed onderzoek heeft gedaan naar abnormale bijensterfte. Met name zou geen aandacht zijn geschonken aan effecten van neonicotinen op het fenomeen. Dit is echter niet aan hen te wijten. De overheid heeft tot op heden daarvoor namelijk geen of onvoldoende middelen uitgetrokken. Daardoor blijft veel deskundigheid die in Wageningen aanwezig is onbenut. Overigens kan worden opgemerkt dat in andere landen daar al zoveel aan wordt gedaan, dat men zich kan afvragen of er geen overkill optreedt als ook Nederland daar de aandacht op zou richten.

Het is o.i. beter om zich in Nederland te richten op de voorlichting van imkers m.b.t. de bestrijding van *Varroa destructor* zoals vermeld in het deltaplan van de NBV "Duurzame en vitale bijenhouderij in Nederland".

Verder zou er meer aandacht moeten zijn en uitvoering moeten worden gegeven aan het op verzoek van de vorige minister gemaakte Alterra-rapport "De betekenis van het openbaar groen voor bijen" en de daarin opgenomen aanbevelingen met betrekking tot het stimuleren van beleid van groenbezitters en beheerders tot het meer bijenvriendelijk maken van het openbaar groen.